

Magni Arge
fólkatingsmaður

Tiðargreinin verður skrivað av skiftandi fólki, sum ikki dagliga eru knýtt at blaðnum. Evnini eru ymisk, men viðgera øll okkurt evni, sum er viðkomandi fyri tíðina júst nú.

UPPGERÐ VIÐ UTTANRÍKISPOLITISKU HEIMILDARLÓGINA

Tað ber ikki til at lata týðandi viðurskiftir upp í hendurnar á mótpartinum, tí hesum er ongin sloppin væl frá nakrantíð. Tí mugu vit gera upp við uttanríkispolitisku heimildarlógina og vinna okkum størri uttanríkispolitiskt rásrúm, skrivar Magni Arge, fólkatingsmaður, í hesi tíðargreinini

Artiska ráðstevnan í Eigtved pakhus í Keypmannhavn herfyri var týðiliga merkt av donskum diplomatiskum snildi.

Øll londini í kongaríkinum bjóðaðu til ráðstevnuna í felag. Tey høvdu hálað sjálvan krúnprinsin oman av Amalienborg at seta stevnuna, áðrenn teir sonevndu javntsettu partarnir í Kongeriget Danmark við hvør sínari talu skuldu adressera heimselituna í arktiskum málum.

Men Poul Michelsen spilti spælið, tá hann noktaði at taka á seg leiklutin sum pyntidukka í arktiska teatrinum á Eigtved pakhus. Uppaftur verri bleiv tað, tá hann samstundis las illbønir yvir danska uttanríkisráðharran, tí hann hevði ógildað eina samstarvsavtalu – sum í grundini bara er ein yvirlýsing - millum Grønland, Ísland og Føroyar.

Hevði Martin Breum, sum leiddi ráðstevnuna, havt friar hendur, so kundi hann brúkt júst hetta sum eitt klokklært dømi um konfliktina millum geopolitiska áhugan fyri arktiskum viðurskiftum og so tann lokala viljan at menna búskap og vælfærd hjá teimum, sum búgva í økinum.

Pynt á ráðstevnum

Flestu ráðstevnur um Arktis taka stóði í geopolitiskum spurningum. Tungvektararnir í arktisku kjakunum eru umboðini fyri londini, sum liggja við markið upp ímóti Íshavinum. Dagliga arbeiða hesi fólki í Washington, Ottawa, Moskva, Oslo ella Keypmannhavn.

Men fólk, sum býr í økinum, er fáment, og tí fáa teirra áhugamál lítla rúmd í arktisku skránni hjá tungvektarunum. Men tey rigga væl sum pynt – tey, sum koma úr White Horse, Iqaluit, Umanaq, Grímsey, Koltri, Jokk Mekk og Rovaniemi.

Tað er ein stóð, sum fleiri vilja broyta, so vælfærdin hjá fólkinum í Norðurhøvum fær hægri raðfesting. Í tí sambandinum er onki meira natúrligt enn, at londini í útnorði,

Grønland, Ísland og Føroyar, finna saman um felags menningarmál. Og hetta er vilji til í Nuuk, Reykjavík og Havn.

Danska valdið

Tá Taksøe-jensen herfyri skrivaði, at “Danmark er en arktisk supermagt”, visti hann væl, at hann samstundis viðurkendi, at

frá, at føroyingar og grønlendingar høvdu ikki heimild at skriva undir yvirlýsing um samstarv við íslendingar, skal siggjast í hesum ljósinum. Teir staðfesta bara, at maktin liggur í Keypmannhavn.

Danskarar hava ivaleyst eisini eina juridiska sak her, tí tingið var so lítið

Og Føroyar taka eisini lut í NAMMCO og Útnorðurráðnum, ið bæði eru samstørv millum lond í Norðurhøvum, sum hava til endamáls at fremja og styrkja samstørv millum londini. Danmark er ikki partur av teimum samstørvunum heldur.

Ofta ikki samd

Men síðan heimildarlógin kom, er meginreglan tann, at øll mál skulu vendast á borðinum í danska uttanríkisráðnum, og Føroyar skulu luttaka í altjóða samfelagnum sum Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne, hvør so fann uppá hesa marghátligu og niðrandi orðingina.

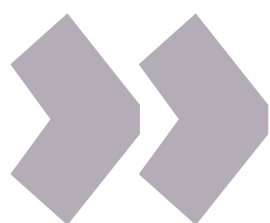
Tað heilt skilaleysa í konstruktiónini liggur í teimum felagsskapum og samráðingum, har bæði Grønland og Føroyar luttaka. Tá er skipanin, at vit skulu vera samd um okkara stóðu. Vit hava bara eina atkvøðu og atkvøða tí blankt, tá vit eru ósamd. Og tað er ikki altíð, at Føroyar og Grønland draga eina línu – minni enn so.

Áðrenn heimildarlógin kom í gildi, vóru reglurnar ógreiðari, men eisini smidligari enn nú, tá brúk var fyri at laga seg til ein nýggjan politiskan veruleika.

Í dag hómast ein áhaldandi hugur frá danskari síðu at reka føroyingar og grønlendingar inn í eina tronga juridiska heimildarrætt, samstundis sum tørvurin á uttanríkispolitiskum smidleika hjá okkum økist, tí vit stóðugt mugu laga okkum til eina dynamiska globalisering og skiftandi viðurskiftir í nærumhvørvinum.

Og tað mugu vit, tí vælfærdin hjá okkum byggir á evnini at verja og víðka um atgongdina til fiskiskap úti sum heima, førleikarnar at virðisøkja bæði villan og aldan fisk og atgongdina til altjóða marknaðin, sum vil lata góðan prís fyri vørna. Tá Danmark saman við ES boykottaði Russland, hildu vit fram at flyta út fisk til Russlands. Tí tað gagnaði okkum og gagnar okkum enn.

Sporini frá makrelstríðnum eru týðilig

Sporini frá makrelstríðnum eru týðilig enn – bæði í Danmark og í Føroyum. Fyri okkum hevur tað týðning at hava fleiri dyr opnar, um vit aftur verða fyri stongsli. Meðan tað smakkar dønum illa, at uttanríkispolitikkurin í kongaríkinum hevur fleiri høvd.

uttanríkispolitiska ræðið á serliga Grønlandi, men eisini Føroyum, ger Danmark til ein geopolitiskan tungvektara. Hesa stóðu vil danski staturin varðveita, tí Danmark missir bæði tign og mæti í altjóða samfelagnum uttan hesa stóðu.

Trætan millum Føroyar og Danmark, sum førði til, at danski uttanríkisráðharrin, Anders Samuelsen, boðaði íslendingum

framskygt, at tað tók undir við eini niðurbinding í uttanríkispolitisku heimildarlógini frá 2005. Eg skal ikki viðgera tann partin nágreiniliga her, men bara staðfesta, at Føroyar líka síðan fiskimarkið varð flutt út í 1977 hava samráðst og skrivað undir sáttmálar við onnur lond um bilateralar fiskiveiðiavtalur. Uttan at spyrja Danmark og uttan at nevna Danmark.